

Genomförande av det fördjupade samarbetet om ett enhetligt patentskydd

Justitiedepartementet

2011-05-16

Dokumentbeteckning

KOM(2011) 215

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om genomförande av ett fördjupat samarbete för att skapa ett enhetligt patentskydd

KOM(2011) 216

Förslag till rådets förordning om genomförande av ett fördjupat samarbete för att skapa ett enhetligt patentskydd när det gäller tillämpliga översättningsarrangemang

Tidigare relevanta faktapromemorior

Fakta-PM Justitiedepartementet 2006/07:FPM 76

Fakta-PM Justitiedepartementet 2008/09:FPM108

Fakta-PM Justitiedepartementet 2009/10 FPM107

Fakta-PM Justitiedepartementet 2011/11:FPM71

Sammanfattning

Kommissionen har presenterat förslag för genomförandet av det fördjupade samarbetet om det enhetliga patentskyddet (tidigare EU-patentet). Förslagen baseras på den allmänna inriktningen om förslaget till EU-patentförordning och rådslutsatser från december samt kommissionens förslag till förordning om EU-patentets översättningsarrangemang från juli 2010. De innebär att man genom en ansökan ska kunna få ett enhetligt patentskydd som täcker de 25 medlemsstater som deltar i det fördjupade samarbetet. Förslagen bygger på den redan befintliga strukturen i det europeiska patentsystemet och det europeiska patentverket (EPO) kommer att bevilja det nya enhetliga patentskyddet. Det enhetliga patentskyddet kommer att kunna sökas och beviljas på engelska, tyska eller franska (de officiella språken vid EPO). Några ytterligare översättningar ska i princip inte krävas, förutom under en övergångsperiod då patentet ska översättas till ytterligare ett språk, men utan rättslig effekt.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Förbättringarna av det europeiska patentsystemet är av central betydelse för att främja innovationsklimatet och stärka EU:s konkurrenskraft. Dagens europeiska patentsystem är dyrt och byråkratiskt. Ett europeiskt patent giltigt i 13 länder är mer än tio gånger så dyrt som ett motsvarande patent i USA.¹ Ett europeiskt patent giltigt i alla EU:s 27 medlemsstater är naturligtvis mångdubbelt dyrare. Att det inte finns en enhetlig europeisk patentdomstol innebär vidare att en tvist om ett europeiskt patent måste processas i varje land för sig där uppfinningen skyddas av ett patent. Förutom att det är mycket kostsamt för parterna så leder det till en divergerande praxis som i sin förlängning leder till rättsosäkerhet. För att komma till rätta med dessa problem förs det förhandlingar inom EU som syftar till att skapa ett enhetligt patentskydd och att inrätta en enhetlig europeisk patentdomstol. Det enhetliga patentskyddet och den enhetliga patentdomstolen är två separata akter. De är dock ömsesidigt beroende av varandra och förhandlas som ett paket.

Ett förbättrat europeiskt patentsystem har diskuterats under lång tid och rådet har flera gånger tidigare varit nära en lösning. Förhandlingarna återupptogs senast genom ett initiativ från kommissionen år 2007 genom ett meddelande till Europaparlamentet och rådet om ett förbättrat patentsystem i Europa (KOM 2007 165).

I december 2009 kom rådet överens om en allmän inriktning vad gäller förslaget till EU-patentförordning (Rådsdok. 16113/09 ADD 1 PI122). Förslaget omfattade dock inte frågan om EU-patentets översättningsarrangemang, eftersom det krävdes en separat förordning i denna del efter Lissabonfördragets ikraftträdande. Lissabonfördraget ger en egen rättslig grund för översättningsfrågan med ett särskilt beslutsförfarande. Kommissionen presenterade ett sådant förslag till förordning under sommaren 2010 (KOM (2010) 350). Trots intensiva förhandlingar stod det under hösten klart att det var omöjligt att nå enighet om detta förslag inom en rimlig tid. Mot denna bakgrund beslutade konkurrenskraftsrådet den 10 mars 2011 att bemyndiga de medlemsstater som vill att inleda ett fördjupat

¹ Economic Cost-Benefit Analysis of the Community Patent by Bruno van Pottelsberghe and Jérôme

Danguy, http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/patent/index_en.htm

samarbete om ett enhetligt patentskydd. Samtliga medlemsstater utom Spanien och Italien deltar i samarbetet. Beslutet var en milstolpe i förhandlingarna och innebär bl.a. att den tidigare mycket svårlösta frågan om patentets översättningsregim nu i princip är löst. Kommissionen lämnade nu aktuella förslag till genomförande av det fördjupade samarbetet den 13 april.

1.2 Förslagets innehåll

1.2.1 Förordningen för det enhetliga patentskyddet, KOM(2011) 215

Förslaget bygger på förslaget till EU-patentförordning som omfattades av den allmänna inriktningen från december 2009 och innebär, precis som tidigare, att det enhetliga patentskyddet ska inrymmas i det redan befintliga europeiska patentsystemet. Men förslaget innehåller en del viktiga nyheter jämfört med tidigare. Tanken är inte längre att EU ska ansluta sig till den europeiska patentkonventionen (Convention on the Grant of European Patents, EPC), istället föreslås att befintliga bestämmelser i EPC utnyttjas (avd. IX art.142-149a). Enligt dessa bestämmelser kan EPC:s medlemsstater ingå ett särskilt avtal som innebär att europeiska patent beviljade för dessa länder ska ha en enhetlig karaktär och alltså ge ett enhetligt skydd i de deltagande staterna. Förordningen för det enhetliga patentskyddet föreslås vara ett sådant särskilt avtal mellan de 25 medlemsstaterna i det fördjupade samarbetet.

I ansökningsfasen och vid beviljandet är ansökan respektive patentet ett vanligt europeiskt patent och regleras alltså då helt av EPC. Patenthavaren kommer enligt förslaget att ha en månad på sig efter beviljandet att ansöka vid EPO om enhetlig effekt enligt förordningen (art. 12.1).

De mest väsentliga rättsliga effekterna av det enhetliga patentskyddet regleras i förslaget men förordningen är mindre omfattande än det tidigare förslaget till EU-patentförordning och det förutsätts att man i vissa delar faller tillbaka på EPC och nationell lagstiftning. Kommissionen föreslås få befogenhet att genom så kallade delegerade akter fatta beslut om årsavgifterna för det enhetliga patentskyddets och hur dessa ska fördelas bland medlemsstaterna (art. 15 och 16). Enligt tidigare förslag skulle dessa beslut fattas av en särskild urvalskommitté i EPO bestående av EU:s medlemsstater. Principerna som ska styra besluten om årsavgifterna finns i förordningsförslaget och överensstämmer i de flesta avseenden med de som antogs i form av rådslutsatser under det svenska ordförandeskapet.

1.2.2 Förordningen för det enhetliga patentskyddets översättningsarrangemang, KOM(2011) 216

Det enhetliga patentskyddet är som ovan framgått ett europeiskt patent. Detta innebär att ansökan behandlas och patentet beviljas på något av de tre språk

som idag används vid EPO, engelska, franska eller tyska. Efter beviljandet översätts de s.k. patentkraven till de andra två språken. Dessa översättningar saknar rättslig effekt. Detta följer av befintliga bestämmelser i EPC. Förslaget innebär att några ytterligare översättningar inte ska krävas (art. 3) för det fall patenthavaren ansöker om ett enhetligt patentskydd. Det finns dock två undantag. Patentet ska under en övergångsperiod om maximalt tolv år översättas till ytterligare ett språk. Inte heller dessa översättningar ska ha någon rättslig effekt (art. 6). För det fall patentet beviljas på tyska eller franska ska översättning ske till engelska och för det fall patentet beviljas på engelska ska översättning ske till valfritt officiellt EU-språk. Övergångsperioden kan avslutas i förtid om det konstateras att maskinöversättningssystemet vid EPO håller en tillfredställande standard. Vid tvist som berör patentet finns en skyldighet för patenthavaren att på begäran tillhandahålla en översättning av patentet (art. 4). Enligt nuvarande bestämmelser i EPC kan en ansökan om ett europeiskt patent ges in på valfritt språk. En översättning till något av EPO:s tre arbetsspråk måste dock därefter ges in. Av förslaget följer att ersättning upp till ett visst takbelopp kommer att kunna utgå för kostnaden för en sådan översättning från ett officiellt EU-språk (art.5).

Förslaget bygger på kommissionens tidigare förslag till förordning för EU-patentets översättningsarrangemang samt de kompromisslösningar som föreslogs under det belgiska EU-ordförandeskapet.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Det fördjupade samarbetet om det enhetliga patentskyddet kommer inte att få någon omedelbar effekt på svenska regler. Förordningarna är direkt tillämpliga och det enhetliga patentskyddet kommer att vara en helt självständig rättighet som inte påverkar det svenska nationella patentsystemet. Det kommer dock att krävas vissa följdändringar i patentlagen.

I språklagen (2009:600) finns bestämmelser om språkanvändningen i offentlig verksamhet. Lagens syfte är att värna svenskan och den språkliga mångfalden i Sverige samt den enskildes tillgång till språk och i 10 § anges bl.a. att språket i domstolar, förvaltningsmyndigheter och andra organ som fullgör uppgifter i offentlig verksamhet är svenska. Det enhetliga patentskyddet har emellertid sin grund i en EU-förordning. Tvister om det enhetliga patentskyddet kommer att hanteras av en ny enhetlig europeisk patentdomstol och inte av nationella domstolar. Det föreligger därför ingen konflikt mellan förslaget och språklagen.

Det enhetliga patentskyddet ska vara helt avgiftsfinansierat och kommer inte att belasta vare sig medlemsstaternas nationella budgetar eller EU:s budget.

Överskottet från årsavgifterna för det enhetliga patentskyddet ska enligt förslaget fördelas mellan EPO och medlemsstaterna med hälften vardera (art. 16 förordningen om det enhetliga patentskyddet). Förslaget följer vad som idag gäller för de befintliga europeiska patenten där hälften av årsavgifterna går till EPO och hälften till medlemsstaterna och är i enlighet med rådslutsatserna från 2009. Enligt den expertutredning som kommissionen inhämtat är det sannolikt att ett enhetligt patentskydd kommer att innebära ökade intäkter för såväl EPO som medlemsstaterna. Detta beror på att patenthavare sannolikt kommer att upprätthålla skyddet under längre tid än vad som sker idag. Antagandet baseras på att de befintliga europeiska patenten idag upprätthålls längst på den största marknaden, dvs. i Tyskland.²

Ett förbättrat europeiskt patentsystem i enlighet med förslagen kommer att innebära stora besparingar för europeiska innovatörer. Det kommer vidare att ge en reell tillgång till patentsystemet för aktörer med mindre finansiella resurser och alltså ha stor betydelse för små och medelstora företag. Kommissionen gör i sin konsekvensanalys bedömningen att användarnas kostnader för patentskydd skulle uppgå till bara 20 procent av dagens kostnad vid ett genomförande av förslagen och att den totala besparingen för användarna skulle kunna uppgå till 50 miljoner EUR per år.³

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar kommissionens förslag till genomförande av det fördjupade samarbetet om det enhetliga patentskyddet och dess översättningsarrangemang och ger sitt generella stöd till dessa. Förslagen uppfyller de krav som kan ställas på kostnadseffektivitet och rättssäkerhet. Det enhetliga patentskyddet behöver också en väl fungerande domstol som har användarnas förtroende. Regeringen verkar därför för att det ska finnas en koppling mellan det enhetliga patentskyddet och den enhetliga patentdomstolen.

² Economic Cost-Benefit Analysis of the Community Patent by Bruno van Pottelsberghe and Jérôme

Danguy, http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/patent/index_en.htm

³ KOM:s sammanfattning av sin konsekvensanalys s 5SEC(2011) 483

Förslagen är nya men bygger på den allmänna inriktningen om EU-patentförordningen och kommissionens förslag till förordning om översättningsarrangemanget och det finns en betydande enighet mellan de 25 medlemsstater som ingår i det fördjupade samarbetet. Av de första reaktioner som kommit från övriga medlemsstater kan man bl.a. konstatera att det finns en klar majoritet för att återföra besluten över årsavgifterna och dess fördelning till en särskild urvalskommitté i EPO samt att införa en tydlig koppling i förordningarna till den nya enhetliga patentdomstolen.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Förslagen har ännu inte behandlats av Europaparlamentet. Tidigare förslag om EU-patentförordning har behandlats av Europaparlamentet i en första läsning. Det nu aktuella förslaget om det enhetliga patentskyddet bygger på detta tidigare förslag.

Rådets beslut att bemyndiga medlemsstaterna att inleda ett fördjupat samarbete föregicks av ett yttrande från rådets rättstjänst som fann att ett fördjupat samarbete på patentområdet är förenligt med fördragen.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Några formella remissynpunkter har ännu inte inkommit. Förslagen är remitterade och svarstiden satt till den 13 maj 2011. Förslagen bygger på tidigare förslag som har stöd från svenska användare av patentsystemet, t.ex. från Svenskt Näringsliv och Företagarna, Svenska föreningen för industriellt rättsskydd. Förslagen kan förväntas få ett brett stöd även nu. En viktig fråga för användarna är att det också finns en domstolslösning som uppfyller användarnas behov. Man skulle också föredra att den övergångslösning som föreslås i förslaget om det enhetliga patentskyddets översättningsarrangemang togs bort.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Den rättsliga grunden för förordningen om det enhetliga patentskyddet är artikel 118(1) fördraget om den europeiska unionens funktionssätt, FEUF. Förordningen antas genom det ordinarie lagstiftningsförfarandet (kvalificerad majoritet, medbeslutande). Den rättsliga grunden för förordningen om det enhetliga patentskyddets översättningsarrangemang är artikel 118(2) FEUF. Förordningen antas genom ett särskilt lagstiftningsförfarande (enhällighet efter hörande).

Den rättsliga grunden för det fördjupade samarbetet är artikel 20 EU-fördraget och artikel 326-334 FEUF. I dessa artiklar uppställs ett antal krav som ett fördjupat samarbete måste uppfylla.

2010/11:FPM110

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Kommissionen gör bedömningen att problemen med dagens fragmenterade europeiska patentsystem endast kan lösas på EU-nivå bl.a. genom att etablera ett enhetligt patentskydd samt att förslagens bestämmelser inte går utöver vad som är nödvändigt för att åstadkomma detta. Regeringen gör ingen annan bedömning än kommissionen.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Ett högt förhandlingstempo kan förutses under året och Ungern har förklarat att man har som mål att nå en överenskommelse om en allmän inriktning om förslagen vid ett extrainsatt konkurrenskraftsråd i juni. Detta kommer dock sannolikt att förutsätta att ytterligare framsteg nås även när det gäller den enhetliga domstolslösningen som är en nödvändig del av en helhetslösning. Kommissionen har avisat att man ska lämna nya förslag för domstolslösningen under maj.

Förslagen har remitterats till berörda kretsar i Sverige och svarstiden är satt till den 13 maj.

4.2 Fackuttryck/termer

Europeiskt patent: Den europeiska patentkonventionen, EPC gör det möjligt att idag, vid sidan om de nationella patentsystemen, få ett s.k. europeiskt patent. Ansökan sker vid det europeiska patentverket, EPO, som också beviljar det europeiska patentet på något av EPO:s tre officiella språk, engelska, tyska eller franska. Efter beviljandet väljer sökanden i vilka av EPC:s 38 medlemsländerna som patentet ska vara giltigt i. Sökanden måste då gå igenom en valideringsprocess i vart och ett av dessa länder och uppfylla de formella krav som ställs i nationell lagstiftning, t.ex. ingivande av översättningar, och avgifter m.m.. Valideringsprocessen är helt formell. Den materiella bedömningen av patentansökan utförs i sin helhet av EPO. Efter validering upprätthålls patentet genom nationell lagstiftning.

Patentkrav: Patentskriften består av patentkrav, beskrivning och eventuella ritningar. I patentkraven definieras uppfinningen och patentets

skyddsomfång. Patentkraven tolkas med hjälp av beskrivningen. Patentkraven är vanligtvis en volymmässigt liten del av patentskriften.

2010/11:FPM110

Delegerad befogenhet: Befogenhet som delegeras från lagstiftaren (Europaparlamentet och rådet) till kommissionen, regleras i artikel 290 EUF-fördraget. Delegerad befogenhet kan endast tillämpas om befogenheten härleds från en lagstiftningsakt. Den delegerade befogenheten kan endast tillämpas på akter med allmän räckvidd som inte är lagstiftningsakter och som kompletterar eller ändrar vissa icke väsentliga delar av den lagstiftningsakt den är knuten till.

Delegerad akt : Akt antagen av kommissionen med delegerad befogenhet.

Lagstiftningsakt – I EU-terminologi är det en akt som är antagen med det ordinarie eller det särskilda lagstiftningsförfarandet, se artiklarna 289 och 294 EUF-fördraget

Ordinarie lagstiftningsförfarande – består i att Europaparlamentet, och rådet på förslag från kommissionen gemensamt antar en förordning, ett direktiv eller ett beslut.

Särskilt lagstiftningsförfarande – tillämpas i de särskilda fall som anges i fördraget, t.ex. antagandet av budgeten. Europaparlamentet med medverkan av rådet eller rådet med medverkan av Europaparlamentet, antar en förordning, ett direktiv eller ett beslut.